

PRZEGLĄD WYBORCZY

Biuletyn informacyjny

8-9/2013

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego

ISSN 1507-983X

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego

00-902 Warszawa, ul. Wiejska 10

Opracowanie - Alicja Kicińska oraz zespół w Krajowym Biurze Wyborczym

Redakcja – Kazimierz Wojciech Czaplicki, Szef Biura

Skład komputerowy – Elżbieta Cieślak

Oddano do druku – październik 2013 r.

*Przy wykorzystaniu informacji zawartych w „Przeglądzie wyborczym” Krajowe Biuro
Wyborcze będzie wdzięczne za każdorazowe wskazanie źródła informacji.*

Oficjalna strona Państwowej Komisji Wyborczej w Internecie

www.pkw.gov.pl

SPIS TREŚCI	Str.
* Posiedzenia Państwowej Komisji Wyborczej	4
* Powołanie komisarzy wyborczych na kadencję 2013-2018	4
* Wybory uzupełniające do Senatu RP w okręgu wyborczym nr 55 w Rzeszowie	8
* Obwieszczenie PKW o wynikach wyborów	8
* Sprawozdanie z wyborów	10
* Oświadczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 16 września 2013 r.	17
* Gospodarka finansowa partii politycznych w 2012 r.	19
* Wybory i referenda lokalne w toku kadencji	20
* Współdziałanie i wymiana doświadczeń	21
* Konferencja w Warszawie Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych (ACEEEO) – 12-14 września 2013 r.	21
* Inne zdarzenia	33
* Informacje prawne	34
Publikacja profesorów A. Szmyta i A. Sokali na temat polskiego modelu administracji wyborczej	34

POSIEDZENIA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

Państwowa Komisja Wyborcza odbyła posiedzenia w dniach 12, 19 i 26 sierpnia oraz 2, 9, 16, 23 i 30 września 2013 r.

- * W miesiącu sierpniu 2013 r. (odpowiednio w dniach 8 i 19 sierpnia) upłynęła kadencja 39 komisarzy wyborczych powołanych do pełnienia tej funkcji w latach 2008-2013. Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z art. 166 § 3 Kodeksu wyborczego uchwałami z dnia 5 sierpnia 2013 r. i z dnia 12 sierpnia 2013 r. powołała komisarzy wyborczych na kadencję w latach 2013-2018. Uchwały PKW są podane na stronie internetowej www.pkw.gov.pl (w części: uchwały PKW dotyczące komisarzy wyborczych).

Na komisarzy wyborczych w kadencji 2013-2018 zostali powołani:

województwo dolnośląskie

- 1) sędzia Sądu Okręgowego we Wrocławiu Waclawa Macińska – Komisarz Wyborczy we Wrocławiu;¹
- 2) sędzia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu Stanisław Rączkowski – Komisarz Wyborczy w Legnicy;
- 3) sędzia Sądu Rejonowego w Wałbrzychu Maciej Henryk Ejsmont – Komisarz Wyborczy w Wałbrzychu;

województwo kujawsko-pomorskie

- 4) sędzia Sądu Okręgowego w Toruniu Andrzej Aleksander Walenta – Komisarz Wyborczy w Toruniu,
- 5) sędzia Sądu Okręgowego we Włocławku Jolanta Eugenia Górka – Komisarz Wyborczy we Włocławku;

województwo lubelskie

- 6) sędzia Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej Waldemar Bańka – Komisarz Wyborczy w Białej Podlaskiej,
- 7) sędzia Sądu Okręgowego w Lublinie Sławomir Jakubiec – Komisarz Wyborczy w Chełmie,

¹ Kadencja upływa w dniu 8 lutego 2017 r. – art. 166 § 7 pkt 4 Kodeksu wyborczego

- 8) sędzia Sądu Okręgowego w Zamościu Teresa Renata Bodys – Komisarz Wyborczy w Zamościu;

województwo lubuskie

- 9) sędzia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze Bogumił Hoszowski – Komisarz Wyborczy w Zielonej Górze,
10) sędzia Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim Zbigniew Piątek – Komisarz Wyborczy w Gorzowie Wielkopolskim;²

województwo łódzkie

- 11) sędzia Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim Arkadiusz Zygmunt Lisiecki – Komisarz Wyborczy w Piotrkowie Trybunalskim,
12) sędzia Sądu Okręgowego w Sieradzu Barbara Maria Bojakowska – Komisarz Wyborczy w Sieradzu,
13) sędzia Sądu Okręgowego w Łodzi Katarzyna Wesołowska-Zbudniewek – Komisarz Wyborczy w Skierniewicach;

województwo małopolskie

- 14) sędzia Sądu Apelacyjnego w Krakowie Teresa Anna Rak – Komisarz Wyborczy w Krakowie,
15) sędzia Sądu Okręgowego w Tarnowie Jacek Janusz Satko – Komisarz Wyborczy w Tarnowie;

województwo mazowieckie

- 16) sędzia Sądu Okręgowego w Ostrołęce Marta Elżbieta Truszkowska – Komisarz Wyborczy w Ostrołęce,
17) sędzia Sądu Okręgowego w Płocku Małgorzata Michalska – Komisarz Wyborczy Płocku,
18) sędzia Sądu Okręgowego w Siedlcach Mirosław Onisko – Komisarz Wyborczy w Siedlcach;

województwo opolskie

- 19) sędzia Sądu Okręgowego w Opolu Paweł Mehl – Komisarz Wyborczy w Opolu II;

województwo podkarpackie

² Kadencja upływa w dniu 28 listopada 2016 r. – art. 166 § 7 pkt 4 Kodeksu wyborczego

- 20) sędzia Sądu Okręgowego w Krośnie Arkadiusz Andrzej Trojanowski –
Komisarz Wyborczy w Krośnie,
- 21) sędzia Sądu Okręgowego w Przemyślu Marek Mieczysław Byliński – Komisarz
Wyborczy w Przemyślu,
- 22) sędzia Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu Katarzyna Lucyna Bryś-Dywan –
Komisarz Wyborczy w Tarnobrzegu;

województwo podlaskie

- 23) sędzia Sądu Okręgowego w Białymstoku Bogdan Ryszard Łaszkiwicz –
Komisarz Wyborczy w Białymstoku,
- 24) sędzia Sądu Okręgowego w Łomży Jan Leszczewski – Komisarz Wyborczy w
Łomży,
- 25) sędzia Sądu Okręgowego w Suwałkach Danuta Zdzisława Poniadowska –
Komisarz Wyborczy w Suwałkach;

województwo pomorskie

- 26) sędzia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku Irma Jadwiga Kul – Komisarz Wyborczy
w Gdańsku,

województwo śląskie

- 27) sędzia Sądu Apelacyjnego w Katowicach Barbara Grażyna Suchowska –
Komisarz Wyborczy w Katowicach,
- 28) sędzia Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej Elżbieta Libera-Niesporek –
Komisarz Wyborczy w Bielsku-Białej;

województwo świętokrzyskie

- 29) sędzia Sądu Okręgowego w Kielcach Bożena Teresa Fabrycy – Komisarz
Wyborczy w Kielcach I,
- 30) sędzia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach Artur Grzegorz
Adamiec – Komisarz Wyborczy w Kielcach II;

województwo warmińsko-mazurskie

- 31) sędzia Sądu Najwyższego Rafał Malarski – Komisarz Wyborczy w Olsztynie,
- 32) sędzia Sądu Okręgowego w Elblągu Krzysztof Tadeusz Nowaczyński –
Komisarz Wyborczy w Elblągu;

województwo wielkopolskie

- 33) sędzia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu Henryk Komisarzski – Komisarz Wyborczy w Poznaniu,
- 34) sędzia Sądu Okręgowego w Kaliszu Wojciech Kazimierz Vogt – Komisarz Wyborczy w Kaliszu,
- 35) sędzia Sądu Rejonowego w Koninie Karol Tomasz Skocki – Komisarz Wyborczy w Koninie,
- 36) sędzia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu Przemysław Andrzej Strach – Komisarz Wyborczy w Lesznie,
- 37) sędzia Sądu Okręgowego w Poznaniu Anna Elżbieta Kulczewska-Garcia – Komisarz Wyborczy w Pile;

województwo wielkopolskie

- 38) sędzia Sądu Okręgowego w Szczecinie Jacek Krzysztof Szreder – Komisarz Wyborczy w Szczecinie,
- 39) sędzia Sądu Okręgowego w Koszalinie Marek Mazur – Komisarz Wyborczy w Koszalinie.

Kadencje pozostałych komisarzy wyborczych rozpoczęły się i upływają w innych terminach. Są to komisarze wyborczy:

- 1) sędzia Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze Ewa Szymańska-Habzda – Komisarz Wyborczy w Jeleniej Górze,
- 2) sędzia Sądu Najwyższego Andrzej Siuchniński – Komisarz Wyborczy w Bydgoszczy,
- 3) sędzia Sądu Okręgowego w Lublinie Magdalena Danuta Kuczyńska – Komisarz Wyborczy w Lublinie,
- 4) sędzia Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim Zbigniew Piątek – Komisarz Wyborczy w Gorzowie Wielkopolskim,
- 5) sędzia Sądu Apelacyjnego w Łodzi Tomasz Szabelski – Komisarz Wyborczy w Łodzi,
- 6) sędzia Sądu Okręgowego w Nowym Sączu Tadeusz Piesowicz – Komisarz Wyborczy w Nowym Sączu,
- 7) sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie Dorota Jadwiga Tyrała – Komisarz Wyborczy w Warszawie,

- 8) sędzia Sądu Administracyjnego w Warszawie Andrzej Kuba – Komisarz Wyborczy w Ciechanowie,
- 9) sędzia Sądu Okręgowego w Opolu Jarosław Mariusz Benedyk – Komisarz Wyborczy w Opolu I,
- 10) sędzia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie Tomasz Smoleń – Komisarz Wyborczy w Rzeszowie,
- 11) sędzia Sądu Apelacyjnego w Katowicach Tomasz Bernard Pidzik – Komisarz Wyborczy w Częstochowie.

* W dniu 8 września 2013 r. w okręgu wyborczym nr 55 (Rzeszów) odbyły się wybory uzupełniające do Senatu RP. Państwowa Komisja Wyborcza na posiedzeniu w dniu 9 września 2013 r. przyjęła obwieszczenie o wynikach wyborów. Obwieszczenie jest ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 16 września 2013 r. poz. 1075; znajduje się również na stronie internetowej Komisji www.pkw.gov.pl.

OBWIESZCZENIE

PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

z dnia 9 września 2013 r.

o wynikach wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 8 września 2013 r.

Na podstawie art. 276 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112 z późn. zm.³⁾) Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza wyniki wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 8 września 2013 r.

Rozdział 1.

Dane ogólne

1. Wybory przeprowadziły: Państwowa Komisja Wyborcza, Okręgowa Komisja Wyborcza w Rzeszowie i 422 obwodowe komisje wyborcze. W skład obwodowych

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 26, poz. 134, Nr 94, poz. 550, Nr 102, poz. 588, Nr 134, poz. 777, Nr 147, poz. 881, Nr 149, poz. 889, Nr 171, poz. 1016 i Nr 217, poz. 1281 oraz z 2012 r. poz. 849, 951 i 1529.

komisji wyborczych powołano 2 859 wyborców.

2. Senatora wybierano spośród 7 kandydatów.

Rozdział 2.

Wyniki głosowania i wyniki wyborów

1. Liczba osób uprawnionych do głosowania wyniosła 375 985; żaden wyborca nie zgłosił zamiaru głosowania korespondencyjnego.
2. Karty do głosowania wydano 59 564 osobom, w tym 9 kart wydano na podstawie przedstawionego pełnomocnictwa do głosowania.
3. Z urn wyjęto 59 561 kart do głosowania.
4. Liczba kart nieważnych wyniosła 7.
5. Liczba kart ważnych wyniosła 59 554.
6. Frekwencja wyborcza wyniosła 15,84%.
7. Liczba głosów nieważnych wyniosła 971, co stanowi 1,63% ogólnej liczby głosów.
8. Liczba głosów ważnych wyniosła 58 583, co stanowi 98,37% ogólnej liczby głosów.
9. Poszczególni kandydaci otrzymali następującą liczbę głosów ważnych:

1) DZIESZKO Ireneusz	1 318
zgłoszony przez Komitet Wyborczy Wyborców Prawica Podkarpacka	
2) HABRAT Józef	247
zgłoszony przez Komitet Wyborczy Samoobrona	
3) KANTOR Ewa Maria	1 617
zgłoszona przez Komitet Wyborczy Wyborców Ewy Kantor	
4) KAWA Mariusz	12 495
zgłoszony przez Koalicyjny Komitet Wyborczy PO-PSL	
5) MARCINIEC Andrzej	772
zgłoszony przez Komitet Wyborczy Polska Jest Najważniejsza	
6) PUPA Zdzisław Stanisław	35 640
zgłoszony przez Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	
7) ZIOBRO Kazimierz Bronisław	6 494
zgłoszony przez Komitet Wyborczy Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro	
10. W województwie podkarpackim, w okręgu wyborczym nr 55 na senatora został wybrany Zdzisław Stanisław PUPA zgłoszony przez Komitet Wyborczy Prawo

i Sprawiedliwość, który otrzymał najwięcej oddanych głosów ważnych.

- * Państwowa Komisja Wyborcza na posiedzeniu w dniu 16 września 2013 r. przyjęła sprawozdanie z wyborów uzupełniających przeprowadzonych w dniu 8 września 2013 r. w okręgu nr 55 i zgodnie z art. 278 Kodeksu wyborczego przekazała je Prezydentowi RP, Marszałkowi Senatu i Sądowi Najwyższemu.

Sprawozdanie

z wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 8 września 2013 r. w okręgu wyborczym nr 55 w woj. podkarpackim z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Rzeszowie.

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 4 lipca 2013 r., zarządził wybory, wyznaczył datę wyborów na dzień 8 września 2013 r. i określił terminy wykonania czynności wyborczych (kalendarz wyborczy); postanowienie Prezydenta zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 8 lipca 2013 r. poz. 787. Wybory przeprowadzono na podstawie ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112 z późn. zm.). Wybierano jednego senatora. Obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 lipca 2013 r. informujące o postanowieniu Prezydenta w sprawie zarządzenia wyborów uzupełniających oraz o okręgu wyborczym nr 55 i siedzibie Okręgowej Komisji Wyborczej w Rzeszowie zostały niezwłocznie podane do wiadomości na obszarze okręgu wyborczego oraz na stronie internetowej www.pkw.gov.pl.
2. Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie art. 170 § 3 w związku z art. 262 § 3 Kodeksu wyborczego, uchwałą z dnia 18 lipca 2013 r. powołała w celu przeprowadzenia wyborów Okręgową Komisję Wyborczą w Rzeszowie. W skład Komisji weszło sześciu sędziów: pięciu sędziów zgłoszonych przez Ministra Sprawiedliwości (1 sędzia Sądu Okręgowego w Rzeszowie i 4 sędziowie Sądu Rejonowego w Rzeszowie) oraz z urzędu, zgodnie z art. 170 § 1 Kodeksu wyborczego, jako przewodniczący Komisji – Komisarz Wyborczy w Rzeszowie sędzia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie.

3. Kandydatów na senatora zgodnie z przepisami Kodeksu wyborczego (art. 204 § 2, 4 i 6) mogły zgłaszać komitety wyborcze partii politycznych, koalicyjne komitety wyborcze partii politycznych oraz komitety wyborcze wyborców, które w ustawowym terminie do dnia 22 lipca 2013 r. zawiadomiły Państwową Komisję Wyborczą o zamiarze udziału w wyborach i utworzeniu w tym celu komitetu wyborczego, i uzyskały potwierdzenie przyjęcia zawiadomienia. Państwowa Komisja Wyborcza przyjęła zawiadomienia i potwierdziła utworzenie 10 komitetów wyborczych, w tym 7 komitetów wyborczych partii politycznych, jednego koalicyjnego komitetu wyborczego oraz 2 komitetów wyborczych wyborców – w kolejności zawiadomień:

Komitetu Wyborczego Prawo i Sprawiedliwość

Komitetu Wyborczego Zbigniewa Ziobro Solidarna Polska

Komitetu Wyborczego Wyborców Ewy Kantor

Koalicyjnego Komitetu Wyborczego PO-PSL

Komitetu Wyborczego Samoobrona Odrodzenie

Komitetu Wyborczego Polska Jest Najważniejsza

Komitetu Wyborczego Samoobrona

Komitetu Wyborczego Wyborców Prawica Podkarpacka

Komitetu Wyborczego Stronnictwa Ludowego „Ojcowizna” RP

Komitetu Wyborczego Polska Partia Piratów

Wykaz komitetów wyborczych utworzonych w związku z wyborami uzupełniającymi do Senatu zarządzonymi na dzień 8 września 2013 r. został podany na stronie internetowej www.pkw.gov.pl.

4. Zgodnie z kalendarzem wyborczym do 30 lipca 2013 r. do godz. 24⁰⁰ Okręgowa Komisja Wyborcza w Rzeszowie przyjmowała od pełnomocników komitetów wyborczych zgłoszenia kandydatów na senatora do rejestracji. Komisja pełniła w tym celu dyżury w dniach od 23 do 26 lipca 2013 r. w godzinach od 13⁰⁰ – do 15⁰⁰, w dniu 29 lipca od 10⁰⁰ do 15⁰⁰ oraz w dniu 30 lipca od 8⁰⁰ do 24⁰⁰. Zarejestrowano 7 kandydatów na senatora, zgłoszonych przez: Komitet Wyborczy Wyborców Prawica Podkarpacka, Komitet Wyborczy Samoobrona, Komitet Wyborczy Wyborców Ewy Kantor, Koalicyjny Komitet Wyborczy PO-PSL, Komitet Wyborczy Polska Jest Najważniejsza, Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość,

Komitet Wyborczy Zbigniewa Ziobro Solidarna Polska. Pozostałe komitety wyborcze (Samoobrona Odrodzenie, Stronnictwo Ludowe „Ojcowizna” RP, oraz Polska Partia Piratów) kandydatów nie zgłosiły.

Zgodnie z art. 221 § 1 i art. 258 Kodeksu wyborczego obwieszczenie OKW z dnia 19 sierpnia 2013 r. o zarejestrowanych kandydatach na senatora w okręgu wyborczym nr 55 w wyborach uzupełniających do Senatu RP zarządzonych na dzień 8 września 2013 r. zostało rozplakatowane na obszarze okręgu wyborczego oraz podane w Internecie.

5. W ustawowym terminie podano do wiadomości publicznej na obszarze okręgu wyborczego informacje o numerach i granicach obwodów głosowania i siedzibach obwodowych komisji wyborczych, w tym o obwodach właściwych do głosowania korespondencyjnego i o lokalach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych – lokali takich było 142. Do 6 urzędów gmin wpłynęło 11 wniosków o udzielenie pełnomocnictwa do głosowania i pełnomocnictwa udzielono. Zgodnie ze złożonymi wnioskami 38 wyborcom wydano zaświadczenie o prawie do głosowania. Żaden z wyborców nie wyraził zamiaru głosowania korespondencyjnego ani przy pomocy nakładki na kartę do głosowania sporządzoną w alfabecie Braille'a.
6. Wójtowie, burmistrzowie i prezydent Mielca z zachowaniem terminu ustawowego powołali 422 obwodowe komisje wyborcze, w tym 11 komisji w obwodach odrębnych (6 szpitalach, 4 w domach pomocy społecznej i 1 w zakładzie karnym); 83 komisje powołano w składach 6-osobowych i 339 komisji w składach 7-osobowych. W skład komisji obwodowych weszło 2859 osób: 2425 osób zgłoszonych przez komitety wyborcze i 434 osoby wskazane przez wójtów spośród pracowników samorządowych. W 7 gminach z powodu większej liczby zgłoszonych kandydatów niż dopuszczalny ustawowo skład obwodowych komisji konieczne było przeprowadzenie publicznego losowania (art. 182 § 6 Kodeksu wyborczego). Poszczególne komitety wyborcze miały w składach komisji następującą liczbę członków: KKW PO-PSL – 404 osoby, KW Zbigniewa Ziobro Solidarna Polska – 400 osób, KW Prawo i Sprawiedliwość – 399 osób, KWW Ewy Kantor – 388 osób, KWW Prawica Podkarpacka – 324 osoby, KW Samoobrona – 296 osób, KW Polska Jest Najważniejsza – 214 osób.

7. Państwowa Komisja Wyborcza zapewniła nadzór i pomoc w przygotowaniu i przeprowadzeniu wyborów. Niezwłocznie po zarządzeniu wyborów zostały wydane i zamieszczone na stronie internetowej www.gov.pkw.pl szczegółowe informacje i wyjaśnienia o obowiązujących przepisach prawnych, uprawnieniach wyborców niepełnosprawnych, zasadach finansowania kampanii wyborczej. Przypomniano w nich przepisy dotyczące biernego i czynnego prawa wyborczego, sporządzania spisu wyborców, zgłaszania i rejestrowania kandydatów na senatora, prowadzenia kampanii wyborczej i gospodarki finansowej. Podano w szczególności, iż prawo wybierania senatora w wyborach uzupełniających mają wyłącznie wyborcy stale zamieszkali na obszarze okręgu wyborczego nr 55 i ujęci w stałych rejestrach wyborców w gminach leżących na terenie tego okręgu. W spisach wyborców uprawnionych do głosowania będą wpisani z urzędu wyborcy zameldowani w danej gminie na pobyt stały oraz wyborcy którzy stale zamieszkują w tej gminie bez zameldowania na pobyt stały i dopisali się do rejestru wyborców na własny wniosek. Do spisu wyborców wpisywani są również na własny wniosek wyborcy przebywający w okresie wyborów w innej gminie niż gmina w której są ujęci w rejestrze wyborców oraz wyborcy nigdzie nie zamieszkali.

Przypominając zasady zgłaszania kandydatów na senatora podkreślono, że kandydatów mogą zgłaszać wyłącznie komitety wyborcze, których utworzenie zostało potwierdzone przez Państwową Komisję Wyborczą, przy czym komitet wyborczy wyborców może utworzyć nie mniej niż 15 osób mających prawo wybierania i utworzenie komitetu musi zostać poparte podpisami co najmniej 1000 wyborców zamieszkałych na obszarze okręgu nr 55. Każdy komitet wyborczy może zgłosić tylko jednego kandydata, kandydat musi być obywatelem polskim mającym prawo wybierania i najpóźniej w dniu wyborów osiągnąć wiek 30 lat. Zgłoszenie kandydata wymaga poparcia podpisami co najmniej 2000 wyborców stale zamieszkałych w okręgu wyborczym.

Opracowano i podano na stronie internetowej wzory dokumentów zgłoszenia komitetu wyborczego i zgłoszenia kandydata.

W odrębnej informacji zostały przypomniane ustawowe uprawnienia przysługujące wyborcom niepełnosprawnym: prawo do uzyskania informacji o obwodach głosowania przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i warunkach

dopisania do spisu wyborców w wybranym obwodzie, o terminie, godzinach i formach głosowania, o komitetach wyborczych uczestniczących w wyborach i o zarejestrowanych kandydatach. Ponadto opracowano i opublikowano informacje: o warunkach i procedurze głosowania korespondencyjnego, głosowania przez pełnomocnika, głosowania przy pomocy nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a, o korzystaniu w trakcie głosowania w lokalu wyborczym z pomocy innej osoby.

Wyjaśnienia szczegółowe zostały poświęcone problematyce prowadzenia przez komitety wyborcze kampanii wyborczej i gospodarce finansowej podmiotów wyborczych. Przypomniano, że prawo do prowadzenia kampanii wyborczej przysługuje na zasadzie wyłączności, komitetowi wyborczemu. Wszelkie czynności związane z pozyskiwaniem środków finansowych, dokonywaniem wydatków na organizowanie spotkań przedwyborczych i promocją poszczególnych kandydatów mogą być prowadzone tylko przez komitety wyborcze. Komitet wyborczy obowiązany jest gromadzić środki finansowe wyłącznie na rachunku bankowym. Środki finansowe komitetu wyborczego partii politycznej i koalicyjnego komitetu wyborczego mogą pochodzić tylko z Funduszu Wyborczego, a środki finansowe komitetu wyborczego wyborców – wyłącznie z wpłat osób fizycznych obywateli polskich stale zamieszkałych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej oraz kredytów bankowych zaciągniętych przez komitet. Wpłaty na rzecz komitetu wyborczego można dokonywać jedynie czekiem rozrachunkowym, przelewem lub kartą płatniczą, a łączna suma wpłat od osoby fizycznej nie może przekraczać 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę w dniu poprzedzającym ogłoszenie postanowienia o zarządzeniu wyborów; natomiast suma wpłat od kandydata na senatora nie może być wyższa od 45-krotności wynagrodzenia są to odpowiednio kwoty 24 tysiące i 72 tysiące zł.

Wysokość wydatków komitetu wyborczego na kampanię wyborczą jest ograniczona limitem, który zgodnie z art. 259 § 1 Kodeksu wyborczego, oblicza się przez pomnożenie liczby wyborców w kraju ujętych w rejestrach wyborców przez kwotę 0,18 zł i następnie podzielenie uzyskanego wyniku przez liczbę 100. W wyborach uzupełniających do Senatu zarządzonych na dzień 8 września 2013 r. limit wydatków dla komitetu wyborczego wyniósł 55.053,08 zł. Komunikat

Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 25 lutego 2013 r. o liczbie wyborców ujętych w rejestrach wyborców został podany na stronie internetowej Komisji – liczba ta według stanu na dzień 30 czerwca 2013 r. wyniosła 30 585 04.

Państwowa Komisja Wyborcza przypomniała ponadto, że komitet wyborczy ma obowiązek w terminie 7 dni od przyjęcia zawiadomienia o utworzeniu powiadomić PKW o adresie strony internetowej komitetu, na której umieszcza się informacje określone w Kodeksie wyborczym (art. 102 § 1) w szczególności rejestr zaciągniętych kredytów i warunki jego uzyskania oraz rejestr wpłat przekraczających dozwoloną wysokość (art. 140 § 1 Kodeksu wyborczego).

Państwowa Komisja Wyborcza uchwałami z dnia 25 lutego 2013 r. wydała wytyczne dla obwodowych komisji wyborczych dotyczące zadań i trybu przygotowania i przeprowadzenia głosowania w wyborach uzupełniających do Senatu, ustaliła wzór karty do głosowania i nakładki na kartę sporządzonej w alfabecie Braille'a oraz uchwaliła wytyczne dotyczące stosowania innych uchwał Państwowej Komisji Wyborczej w wyborach uzupełniających do Senatu RP VIII kadencji.

8. Okręgowa Komisja Wyborcza w Rzeszowie wykonując zadania wyborcze zapewniła pomoc i nadzorowała czynności związane z ustaleniem obwodów głosowania, powołaniem obwodowych komisji wyborczych, sporządzaniem spisów wyborców, rozplakatowaniem obwieszczeń wyborczych, drukiem kart do głosowania i ich dostarczaniem obwodowym komisjom wyborczym. Według informacji przekazanych Państwowej Komisji Wyborczej przez Komisję Okręgową wykonanie tych czynności było należyte i terminowe. Nie zgłoszono w tych sprawach interwencji i skarg.
9. W dniu głosowania lokale wyborcze były otwarte w godzinach określonych ustawą wyborczą, tj. od 7⁰⁰ do 21⁰⁰; w jednym obwodzie, w Domu Pomocy Społecznej w Cmolasie głosowanie rozpoczęto o godzinie 14⁰⁰. Komisje obwodowe otrzymały w terminie i prawidłowo sporządzone spisy wyborców, karty do głosowania i formularze protokołów głosowania. Dla zapewnienia pomocy obwodowym komisjom wyborczym i nadzorowania ich pracy oraz rozpatrywania ewentualnych skarg wyborców, w przeddzień i w dniu głosowania pełnione były dyżury w urzędach gmin, w Krajowym Biurze Wyborczym, dyżury członków Okręgowej

Komisji Wyborczej, a także członków Państwowej Komisji Wyborczej. Skarg i interwencji nie zgłoszono.

10. Głosowanie rozpoczęło się we wszystkich obwodach punktualnie o godz. 7⁰⁰ i trwało bez zakłóceń do godz. 21⁰⁰. Nie było przerw w głosowaniu, w żadnym obwodzie nie przedłużono głosowania. Po zamknięciu lokali wyborczych komisje przystąpiły do obliczenia wyników w obwodach oraz sporządzenia protokołów głosowania zgodnie z wytycznymi Państwowej Komisji Wyborczej. Mężowie zaufania byli obecni w 40 obwodach głosowania na obszarze 11 gmin; reprezentowali Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość – 33 mężów oraz Koalicyjny Komitet Wyborczy PO-PSL – 7 mężów zaufania. Nie wnieśli oni żadnych uwag co do pracy obwodowych komisji i co do przebiegu głosowania. Podczas czynności z przyjmowaniem przez Okręgową Komisję Wyborczą w Rzeszowie protokołów wyników głosowania od obwodowych komisji wyborczych oraz podczas ustalania wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym nie uczestniczyli pełnomocnicy komitetów wyborczych. Przy sporządzaniu protokołów głosowania przez obwodowe komisje wyborcze oraz ustalaniu wyników głosowania i wyników wyborów przez Okręgową Komisję Wyborczą stosowana była, na zasadach określonych przez Państwową Komisję Wyborczą, elektroniczna technika obliczeniowa.
11. Według informacji Policji w Rzeszowie w czasie kampanii wyborczych doszło do kilku przypadków zrywania plakatów wyborczych, rozwieszania plakatów bez zgody właściciela obiektu (np. w dniu 6 września w Brzozówce i w dniu 7 września w czasie ciszy wyborczej w Dębicy). Policja prowadzi postępowania w tych sprawach.
12. W spisach wyborców ujęto 375.985 wyborców. Frekwencja wyborcza w wyborach uzupełniających do Senatu w dniu 8 września 2013 r. w okręgu wyborczym nr 55 wyniosła 15,84%. Najwyższa frekwencja była w gminach Tuszów Narodowy (24,18%) i Strzyżów (22,43%), najniższa w gminach Czermin (7,97%) i Czarna (11,04%).
13. Okręgowa Komisja Wyborcza w Rzeszowie niezwłocznie po ustaleniu wyników przez komisje obwodowe, sporządziła w dniu 9 września 2013 r. o godz. 3⁰⁰

protokół wyników głosowania i wyników wyborów senatora w województwie podkarpackim w okręgu wyborczym nr 55 i przekazała go Państwowej Komisji Wyborczej. Państwowa Komisja Wyborcza po otrzymaniu protokołu sprawdziła prawidłowość ustalonych wyników i w tym samym dniu sporządziła obwieszczenie o wynikach wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 8 września 2013 r.

Na podstawie ustalonych wyników Państwowa Komisja Wyborcza stwierdziła, że w wyborach uzupełniających do Senatu w województwie podkarpackim w okręgu nr 55 największą liczbę głosów otrzymał i został wybrany senatorem Zdzisław Stanisław Pupa zgłoszony przez Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość. Wyniki wyborów Komisja zamieściła w Internecie na stronie www.pkw.gov.pl oraz przekazała obwieszczenie do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw; zostało ono ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 16 września 2013 r. poz. 1075.

Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie posiadanych dokumentów stwierdza, że nie są jej znane fakty, które mogą być podstawą kwestionowana ważności wyborów.

- * W dniu 19 września 2013 r. przewodniczący i sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej wręczyli w gmachu Senatu RP senatorowi wybranemu w dniu 8 września 2013 r. zaświadczenie o wyborze.
- * Państwowa Komisja Wyborcza wobec powtarzających się nieprawdziwych i kłamliwych wypowiedzi i publikacji medialnych podważających rzetelność przeprowadzania wyborów oraz działalności Państwowej Komisji Wyborczej, na posiedzeniu w dniu 16 września 2013 r. uchwaliła oświadczenie, w którym odniosła się publicznie do insynuacji.

Oświadczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 16 września 2013 r.

Od początku funkcjonowania w naszym kraju demokratycznego systemu wyborczego, to jest od początku lat dziewięćdziesiątych, rzetelność działania organów wyborczych wszystkich szczebli, w tym Państwowej Komisji Wyborczej, była oceniana wysoko. Dowodem tego było sukcesywne powierzanie organom wyborczym dodatkowych zadań, w tym tak odpowiedzialnych jak kontrola finansowania wyborów i kontrola

finansowania partii politycznych. Przez ponad dwudziestoletni okres ich działania, pomimo to, że po zwycięstwo sięgały różne ugrupowania polityczne, nie podważono uczciwości procesu wyborczego. Po wszystkich wyborach do Sejmu i Senatu oraz wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Sejm, a następnie Sąd Najwyższy - gdy prerogatywa ta została powierzona temu organowi, stwierdzały ważność przeprowadzonych wyborów. Dotyczy to także referendum ogólnokrajowych. Sprawność organizacyjna i transparentność polskich wyborów była też podkreślana przez śledzących wybory obserwatorów z ramienia światowych instytucji i organizacji pozarządowych. Istotnym gwarantem uczciwości polskich wyborów było stworzenie takiego modelu organów wyborczych, w którym stanowiska w organach wyborczych obsadzone są przez sędziów.

Od pewnego czasu w środkach społecznego przekazu rozpoczęto jednak kampanię negatywną, polegającą na rozpowszechnianiu insynuacji podważających suwerenność polskich organów wyborczych oraz uczciwość przeprowadzanych wyborów (np. twierdzenia o „szkoleniach w Moskwie”, o serwerach komputerowych, służących do obsługi wyborów, które rzekomo mają znajdować się poza granicami kraju i pozostawać pod obcą kontrolą, a nawet wprost wyrażane zarzuty o fałszowaniu wyborów). Rzeczowe, konkretne wyjaśnienia, zawarte w oświadczeniach Państwowej Komisji Wyborczej, wykazujące, jak absurdalne są te insynuacje, nie wywierają żadnego efektu. Międzynarodowe sympozja, owocujące publikowaniem materiałów pokonferencyjnych, nadal nazywane są - w podtekście, a niejednokrotnie w jawnym przekazie – „szkoleniami” jak fałszować wybory. Kłamstwo o „ruskich serwerach” nie schodzi z ust niektórych polityków. Nie jest istotne, z jakiej strony sceny politycznej pada większość tych nieprawdziwych i krzywdzących zarzutów; istotne jest to, że nie padają słowa sprzeciwu przeciwko takim praktykom. Tymczasem ta wysoce upolityczniona retoryka wręcz dewastuje demokratyczny system wyborczy. Wygłaszane przez przedstawicieli świata polityki, a rozpowszechniane przez media, bezpodstawne zarzuty i oszczerstwa podważają zaufanie obywateli nie tylko do organów wyborczych ale przede wszystkim do polskiego systemu demokratycznego. Ci, którzy te zarzuty nieodpowiedzialnie głoszą, zdają się nie dostrzegać, że w ten sposób podważają legitymację wszystkich tych, którzy w rzekomo nieuczciwych

wyborach uzyskiwali mandaty, a tym samym podważają nie tylko legitymację swoich poprzedników, czy przeciwników, ale także i swoją własną.

Jak już wyżej przypomniano, polskie wybory „sędziami stoją”. Wszyscy członkowie Państwowej Komisji Wyborczej, wszyscy komisarze wyborczy, wszyscy członkowie okręgowych komisji wyborczych to sędziowie. Zatem nieprawdziwe i krzywdzące zarzuty są dla organów wyborczych tym boleśniesz, że nieuchronnie dotyczą one także osób, dla których uczciwość i honor mają szczególne znaczenie, są bowiem cechami ustrojowo wpisanymi w trudny i odpowiedzialny zawód, który wykonują niezależnie od służby publicznej pełnionej w związku z wyborami.

W ostatnim okresie ataki na organy wyborcze przybrały charakter personalny. Publicznie zakwestionowana została wiarygodność Szefa Krajowego Biura Wyborczego, organu wykonawczego Państwowej Komisji Wyborczej, z tego tylko powodu, że przed transformacją ustrojową był urzędnikiem w Kancelarii Rady Państwa. Jest to osoba, która nigdy nie była politykiem, która cieszy się w kraju i za granicą opinią wybitnego znawcy prawa wyborczego i którą wszyscy dotychczasowi i obecni członkowie Państwowej Komisji Wyborczej obdarzają całkowitym zaufaniem. Nie są nam znane źródła i przyczyny tego nasilającego się ataku na organy wyborcze. Nie zamierzamy ich też dociekać. Jeśli jednak świat polityki uważa, że bardziej odpowiednim rozwiązaniem byłoby oddanie kontroli procesu wyborczego w ręce ciał politycznych, powinien to otwarcie oświadczyć, nie poszukując fałszywych pretekstów dla powrotu do rozwiązań znanych z przeszłości. Sędziowie, członkowie Państwowej Komisji Wyborczej, nie tracą mimo wszystko nadziei, że zarówno ci, którzy wpisują się czynnie w akcję podważania zaufania do organów wyborczych oraz kwestionowania uczciwości wyborów, jak i ci, którzy tej akcji nie przeciwdziałają, rozumieją, jak wielką szkodę czynią naszej młodej demokracji i Ojczyźnie, będącej wspólnym dobrem wszystkich Polaków.

- * Państwowa Komisja Wyborcza zakończyła badanie sprawozdań finansowych partii politycznych o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w 2012 r. i informacje finansowe partii politycznych o

otrzymanej subwencji i wydatkach z subwencji za 2012 r. Komunikat o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach i informacjach zostanie podany odrębnie.

- * W miesiącach sierpień-wrzesień w 58 gminach odbyły się wybory uzupełniające do rad gminnych i miejskich. W 3 jednostkach przeprowadzono wybory przedterminowe: 4 sierpnia – Wójta Gminy Sanok, woj. podkarpackie; 11 sierpnia – Wójta Gminy Zabrodzie, woj. mazowieckie; 8 września – Burmistrza Miasta i Gminy Frombork, woj. warmińsko-mazurskie. W 12 gminach odbyły się referenda lokalne w sprawie odwołania przed upływem kadencji organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego: 11 sierpnia – w sprawie odwołania Rady i Wójta Gminy Piekoszów, woj. świętokrzyskie – referendum było ważne, odwołano Radę i Wójta, frekwencja wyniosła 34,56%; 18 sierpnia – w sprawie odwołania Rady Miejskiej i Burmistrza Miasta Nowy Staw, woj. pomorskie – referendum nieważne, frekwencja 14,03%; 25 sierpnia – w sprawie odwołania Rady Miejskiej i Burmistrza Nidzicy, woj. warmińsko-mazurskie – referendum nieważne, frekwencja 12,81%; 15 września – 1) w sprawie odwołania Prezydenta Miasta Piotrków Trybunalski, woj. łódzkie – referendum nieważne, frekwencja 7,04%; 2) w sprawie odwołania Burmistrza Miasta Gostynin, woj. mazowieckie – referendum nieważne, frekwencja 23,85%; 3) w sprawie odwołania Rady i Wójta Gminy Radymno, woj. podkarpackie – referendum nieważne, frekwencja 29,28%; 18 września – w sprawie odwołania Rady Gminy Brody, woj. lubuskie – referendum nieważne, frekwencja 25,26%; 22 września - 1) w sprawie odwołania Wójta Gminy Janowiec, woj. lubelskie – referendum ważne, wójta odwołano, frekwencja 44,47%; 2) w sprawie odwołania Wójta Gminy Rytro, woj. małopolskie – referendum nieważne, frekwencja 11,67%; 3) w sprawie odwołania Wójta Gminy Obrazów, woj. świętokrzyskie – referendum nieważne, frekwencja 5,83%; 29 września - 1) w sprawie odwołania Rady i Wójta Gminy Żurawina, woj. dolnośląskie – referendum nieważne, frekwencja 16,99%; 2) w sprawie odwołania Burmistrza i Rady Miejskiej Ornety, woj. warmińsko-mazurskie – referendum nieważne, frekwencja 4,52%. (Zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy o referendum lokalnym, referendum jest ważne jeżeli weźmie w nim udział nie mniej niż 3/5 liczby osób biorących udział w wyborze odwoływanego organu).

W październiku i listopadzie 2013 r. zarządzane zostały kolejne akcje wyborcze: w 42 gminach wybory uzupełniające, w 2 gminach wybory przedterminowe – 13 października – Wójta Gminy Bierawa, woj. opolskie oraz 10 listopada Wójta i Rady Gminy Piekoszów, woj. świętokrzyskie; w 10 jednostkach referenda gminne: 6 października – 1) w sprawie odwołania: Burmistrza i Rady Miejskiej w Brzeszczach, woj. małopolskie; oraz 2) Wójta i Rady Miejskiej Czerwin, woj. mazowieckie; 13 października – 1) w sprawie odwołania: Prezydenta m.st. Warszawy, woj. mazowieckie; oraz 2) Burmistrza Gminy Chojna, woj. zachodniopomorskie; 20 października – 1) w sprawie odwołania: Burmistrza Przemkowa, woj. dolnośląskie; 2) Burmistrza Miasta Pułtusk, woj. mazowieckie; 3) Prezydenta Miasta Żyrardów, woj. mazowieckie; 27 października – w sprawie odwołania: 1) Prezydenta Miasta Włocławek, woj. kujawsko-pomorskie; 2) Burmistrza Wadowic, woj. małopolskie; 3) Wójta Gminy Świlcza, woj. podkarpackie; 4) Wójta Gminy Gorzyce, woj. podkarpackie; 5) Prezydenta Miasta Słupsk, woj. pomorskie.

WSPÓLDZIAŁANIE I WYMIANA DOŚWIADCZEŃ

- * W dniach 12-14 września 2013 r. obradowała w Warszawie 22 Coroczna Konferencja i Zgromadzenie Ogólne Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych (ACEEEO), której gospodarzem była Państwowa Komisja Wyborcza i Krajowe Biuro Wyborcze.

Konferencję objął honorowym patronatem Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski.

Uczestnikami Konferencji były organy wyborcze oraz organizacje i instytucje podejmujące i promujące problematykę wyborczą:

Centralna Komisja Wyborcza Albanii

Centralna Komisja Wyborcza Armenii

Centralna Komisja Bośni i Hercegowiny

Państwowa Komisja Wyborcza Chorwacji

Centralna Komisja Wyborcza Federacji Rosyjskiej

Centralna Komisja Wyborcza Gruzji

Centralna Komisja Wyborcza Kazachstanu

Centralna Komisja Wyborcza Kirgistanu
Centralna Komisja Wyborcza Republiki Łotewskiej
Centralna Komisja Wyborcza Mołdawii
Centralna Komisja Wyborcza Ukrainy
Centralna Komisja Wyborcza Palestyny
Centralna Komisja Wyborcza Republiki Kosowa
Federalny Instytut Wyborczy (Meksyk)
Główna Komisja Wyborcza Republiki Litewskiej
Komisja Wyborcza Sidoajro, Indonezja
Komisja Wyborcza Republiki Południowej Afryki
Komisja Wyborcza Królestwa Holandii
Niezależna Komisja Wyborcza Konga
Niezależna Komisja Wyborcza Nigerii
Państwowa Komisja Wyborcza Słowenii
Państwowa Komisja Wyborcza Republiki Korei
Państwowa Komisja Wyborcza, Krajowe Biuro Wyborcze Rzeczypospolitej Polskiej
Stały Organ Wyborczy Rumunii
Stowarzyszenie Afgańskich Urzędników Wyborczych
Centralna Komisja Wyborcza Bułgarii
Komisarz Wyborczy w Bydgoszczy
Komisarz Wyborczy w Ciechanowie
Komisarz Wyborczy w Olsztynie
ACE Electoral Knowledge Network
Centrum Dyplomacji i Demokracji (USA)
Centrum Studiów Wyborczych, Uniwersytet Łódzki
Centrum Studiów Wyborczych, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu
Chengdu Information Technology of Chinese Academy of Sciences Co., Ltd. (Chiny)
Dominion Voting (Kanada)
DRS Data Services Limited (Wielka Brytania)
Everyone Counts (USA)
Haier Electrical Appliances Corp., Ltd (Chiny)

HIC International (Shanghai) Co., Limited (Chiny)
IFES (USA)
Igbinedion University, Okada, (Nigeria)
Indra (Hiszpania)
International IDEA (Szwecja)
iVote Technologies Ltd (Macedonia)
International Centre for Parliamentary Studies (Wielka Brytania)
Komisja Wenecka (Rada Europy)
Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki I Telekomunikacji (Polska)
Lithotech – Bording (Dania/Południowa Afryka)
Międzyparlamentarne Zgromadzenie Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP)
Komisja Ustawodawcza Senatu RP
Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji
OBWE/Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka
Politechnika Wroclawska
Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP)
ScytI (Hiszpania)
Smartmatic (Holandia/Wenezuela)
Uniwersytet Gdański
Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej
Uniwersytet Wroclawski
Uniwersytet Warszawski

Podstawowym tematem Konferencji była „Rola technologii informatycznych i komunikacyjnych oraz mediów społecznościowych w wyborach”. Poświęcono tej problematyce 3 sesje plenarne na tematy:

- Rozwój technologii głosowania od 2000 roku – sesja I
- Nowe zjawisko w procesach wyborczych: media społecznościowe – sesja II
- Wyzwania spowodowane rozwojem ITC (Technologia informacyjno-komunikacyjna) i mediów społecznościowych dla procesów wyborczych – sesja III

Równolegle odbyły się warsztaty na tematy:

- Kierunki rozwoju technologii informatycznych w wyborach. Teraźniejszość i przyszłość oraz

- Media społecznościowe jako czynnik wspomagający działania informacyjne organów wyborczych. Odpowiedzi na wykorzystanie nowych narzędzi komunikacji w kampanii wyborczej.

Czynna była wystawa urządzeń wyborczych.

* Konferencję otworzył przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej sędzia Stefan J. Jaworski:

„Otwierając 22 Coroczną Konferencję i Zgromadzenie Ogólne Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych (ACEEEO), obradującą pod honorowym patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego witam serdecznie przybyłych na konferencję:

- przedstawiciele 26 europejskich i światowych organów wyborczych, w tym członków Stowarzyszenia,

- przedstawiciele krajowych, europejskich i światowych organizacji i instytucji zajmujących się problematyką wyborczą,

- przedstawiciele polskiej nauki prawa wyborczego,

- producentów i wystawców sprzętu wyborczego

Szczególnie gorąco witam:

1) Pana ministra Kazimierza Czaplickiego, przewodniczącego ACEEEO, sekretarza Państwowej Komisji Wyborczej i Szefa Krajowego Biura Wyborczego

2) Pana Zsolta Szolnoki, sekretarza generalnego Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych

3) Pana Williama Hybla, wiceprezesa Zarządu IFES

Witam serdecznie wszystkich gości i uczestników konferencji.

Szanowni Goście !

Jest dla nas zaszczytem, że już po raz drugi (pierwszy raz w 2000 r.) Polska jest gospodarzem Corocznej Konferencji i Zgromadzenia Ogólnego Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych. Traktujemy to wydarzenie jako wyraz

uznania zarówno dla polskiego porządku konstytucyjnego, jak też wysokiej rangi polskich organów wyborczych, które od ponad 20 lat wdrażają i kultywują idee wolnych i uczciwych wyborów.

Wiemy, że nasz system wyborczy jest atrakcyjny także dla innych państw. Szczególnie dla tych, które wychodzą z autorytarnych, czy też totalitarnych systemów sprawowania władzy państwowej. Dlatego chętnie dzielimy się naszymi rozwiązaniami ustrojowymi, procedurami i technikami prowadzenia akcji wyborczych oraz sposobami sprawowania kontroli finansowania partii politycznych i akcji wyborczych.

Pragnę podkreślić, że idee wolności, demokracji, praw obywatelskich, a szczególnie prawa do swobodnego wypowiedzania swoich poglądów, organizowania się i prawa do kształtowania władz państwowych są mocno zakorzenione w naszej świadomości narodowej i tradycji państwowości polskiej. Można je zasadnie uważać za podstawowe kanony naszego porządku konstytucyjnego.

Z okazji Konferencji wypada przypomnieć z historii Polski tylko niektóre ważne wydarzenia, które wywarły wpływ na rozwój praw wyborczych.

Po pierwsze, w tym roku upłynęła 440 rocznica przeprowadzenia w ówczesnej monarchii konstytucyjnej – bezpośrednich i powszechnych wyborów króla czyli głowy Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego. W bezpośrednich wyborach (electio viritim) na polu Kamionka pod Warszawą w maju 1573 roku wzięło udział ok. 100 000 ówczesnych obywateli uprawnionych do głosu stanów szlacheckich i duchownych. Wybierano spośród 14 kandydatów. Co byśmy nie powiedzieli o powszechności prawa do głosowania w ówczesnych czasach, jest faktem, że ci którzy dysponowali wówczas prawami obywatelskimi mogli swoje uprawnienia w taki sposób realizować. Kolejne elekcje króla odbywały się w taki sam sposób, aż do chwili uchwalenia pierwszej w Europie Konstytucji z 3 maja 1791 roku, która zniosła elekcyjny system wyboru króla. Niestety Konstytucja Majowa i państwo polsko-litewskie upadły pod naporem ościennych mocarstw.

Po drugie, w tym roku upłynęła 95 rocznica uchwalenia ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego (6.12.1918 r.), która w nowożytnej Rzeczypospolitej

przyznała pełne prawa wyborcze kobietom i powołała do przeprowadzenia wyborów okręgowe komisje wyborcze składające się z sędziów sądów powszechnych. To wydarzenie uważa się za początek obecnego polskiego sędziowskiego ustroju organów wyborczych.

Po trzecie, upłynęła 33 rocznica podpisania Porozumień Gdańskich (31.08.1980 r.) pomiędzy rządem ówczesnego polskiego państwa totalitarnego, a Międzyzakładowym Komitetem Strajkowym, reprezentującym wielomilionowy ruch związkowy i społeczny „Solidarność”, na czele z Lechem Wałęsą, które gwarantowały prawo tworzenia wolnych związków zawodowych, prawo do strajku oraz gwarantowały wolność słowa, druku i publikacji oraz zabraniały represjonowania niezależnych wydawnictw.

Ustalenia te zostały wkrótce brutalnie zerwane w drodze stanu wojennego, ale nie zostały one zapomniane, gdyż po kilku latach przerodziły się w ustalenia Okrągłego Stołu pomiędzy rządem a opozycją. Mocą tych porozumień zarządzono na dzień 4 czerwca 1989 roku całkowicie wolne wybory do Senatu oraz częściowo wolne (tak zwane kontraktowe) wybory do Sejmu. Ustalenia Okrągłego Stołu i wyniki wyborów doprowadziły do upadku dotychczasowego totalitarnego systemu władzy oraz pokojowego przekazania władzy opozycji. Upłynęła niedawno 24 rocznica tego wydarzenia.

Po czwarte, 28 czerwca 1991 roku uchwalono ordynację wyborczą do Sejmu, mocą której powołano po raz pierwszy Państwową Komisję Wyborczą w składzie sędziowskim, jako stały najwyższy organ wyborczy, a następnie jesienią przeprowadzono całkowicie wolne i uczciwe wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej.

Szanowni Goście !

Polski system wyborczy jest oparty na tradycyjnym modelu głosowania, to jest głosowania za pomocą papierowej karty wyborczej, liczenia głosów przez obwodową komisję wyborczą bezpośrednio w lokalu wyborczym i sporządzania papierowych protokołów i innych dokumentów wyborczych.

Stosujemy wprawdzie techniki elektroniczne, ale wyłącznie do wspomagania procesu wyborczego poprzez sprawdzanie poprawności arytmetycznej wyliczeń i transmisję danych. Dlatego z ogromnym zainteresowaniem będziemy śledzić prace Konferencji poświęcone technologiom informatycznym w wyborach.

Podzielamy też ogólny pogląd, że istotnym mankamentem naszych akcji wyborczych jest niezadawalająca frekwencja wyborców, co osłabia legitymizację wybranych władz.

Dlatego wysłuchamy z uwagą opinii uczestników Konferencji o tym co robić, aby zmienić tę niekorzystną tendencję !

Życzę owocnych obrad i przekazuję prowadzenie przewodniczącemu Stowarzyszenia”.

- * Przesłania do uczestników Konferencji skierowali Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Marszałek Sejmu:

Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej

Uczestnicy i Organizatorzy
XXII Corocznej Konferencji
i Zgromadzenia Ogólnego
Stowarzyszenia Europejskich
Urzędników Wyborczych (ACEEEO)

Szanowny Panie Przewodniczący!

Szanowni Państwo!

Serdecznie witam zgromadzonych w Warszawie na dorocznej konferencji i spotkaniu członków Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych (ACEEEO). To dla nas satysfakcja, że stolica Polski i nasza Państwowa Komisja Wyborcza pełnią rolę

gospodarzy tak istotnych obrad, przyczyniających się do umacniania demokracji oraz wymiany doświadczeń związanych z prawem wyborczym i wyborczą praktyką.

Cieszę się tym bardziej, iż za naszym zaangażowaniem przemawiają nie tylko racie współczesności, ale także pamięć o stuleciach historii. Wielowiekowe tradycje parlamentaryzmu i konstytucjonalizmu, a także sięgające dawnych wieków tradycje demokratyczne, są bardzo wyraziście wpisane w dzieje i duchową tożsamość naszego kraju. Gdy po drugiej wojnie światowej przyszło nam doświadczyć ustroju autorytarnego – symbolem wolności i końca komunizmu stał się dzień 4 czerwca 1989 roku, w którym Polacy mogli przemówić niezależnym głosem za pomocą kartki wyborczej. Tymi doświadczeniami – zwłaszcza z okresu transformacji ustrojowej – pragniemy dzielić się z innymi krajami, szczególnie z tymi, które przechodzą proces podobnych przemian.

W demokratycznym państwie prawnym prawa wyborcze należą do fundamentalnych praw i wolności obywatelskich. Równie istotny jest system wyborczy, który zapewnia prawidłowość elekcji i nie pozostawia wątpliwości co do legalności demokratycznego mandatu. Coraz większą rolę odgrywają w tej dziedzinie technologie informatyczne. Stwarzają one ogromne szanse, aby umacniać stabilność, doskonalić profesjonalizm i zwiększać organizacyjną sprawność procesu wyborczego. Uważam więc za niezwykle cenne, że międzynarodowe spotkanie ekspertów zajmujących się problematyką wyborów poświęcone jest tym właśnie zagadnieniom.

Doceniając znaczenie technologii informatycznych, podkreślają Państwo, że obok nowoczesności istotna jest także prostota systemu, aby był on zrozumiały i dostępny dla każdego wyborcy. Wiem, że wyzwaniem jest również zapewnienie bezpieczeństwa stosowanych narzędzi oraz zagwarantowanie rzetelności i przejrzystości procedur informatycznych. Cieszę się, że wiele uwagi poświęcają Państwo sprawom związanym z edukacją i informacją obywatelską. Nowoczesne środki komunikacji społecznej, a zwłaszcza media społecznościowe, otwierają w tym względzie ogromne możliwości, pozwalając obywatelom gromadzić potrzebną wiedzę i jeszcze pełniej uczestniczyć w akcie wyborczym. Im bardziej zbliżymy demokrację do ludzi, tym powszechniej będzie ona obdarzana zaufaniem i poparciem. Zagadnienia, nad którymi się Państwo pochylają, są więc bardzo istotne dla politycznej przyszłości Europy i świata.

Życzę Państwu owocnych obrad i spotkań, z których wnioski i refleksje będą służyć dalszemu doskonaleniu praktyki wyborczej. Państwa współpraca świadczy o woli, aby razem, wspierając się wzajemnie doświadczeniami, budować warunki dla rozwoju demokracji. Cieszę się, że Polska ma w tym znaczący udział. Życzę Państwu powodzenia w Waszej odpowiedzialnej misji oraz wszelkiej pomyślności, a naszym gościom miłego pobytu w Warszawie.

Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Pan
Stefan J. Jaworski
Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej

Pan
Kazimierz W. Czaplicki
Przewodniczący
ACEEEO

Szanowni Panowie,

bardzo dziękuję za zaproszenie do udziału w XXII Corocznej Konferencji i Zgromadzeniu Ogólnym ACEEEO. Niestety, wcześniej przyjęte zobowiązania nie pozwalają mi wraz z Państwem uczestniczyć w tym ważnym wydarzeniu.

Temat wiodący tegorocznej Konferencji „Rola technologii informatycznych i komunikacyjnych oraz mediów społecznościowych w wyborach”, zapowiada wyjątkowo interesującą debatę. Dlatego bardzo mnie cieszy, że taki ważki i dotyczący niezwykle aktualnych zagadnień temat podejmowany będzie właśnie w Warszawie. Jestem przy tym przekonana, że spotkanie odbywające się w gronie przedstawicieli i reprezentantów organów wyborczych z wielu stron świata – specjalistów w dziedzinie problematyki prawa wyborczego – obfitować będzie w ciekawe dyskusje oraz zaowocuje wieloma istotnymi wnioskami.

Życząc zatem konstruktywnej wymiany myśli i poglądów, serdecznie pozdrawiam organizatorów przedsięwzięcia oraz znamienitych gości przybyłych na konferencję.

- * Konferencja zakończyła się przyjęciem Deklaracji rekomendującej kierunki i sposoby działania w zakresie stosowania informacji i technologii komunikacyjnych w wyborach:

Deklaracja Warszawska o roli informacji i technologii komunikacyjnych oraz mediów społecznościowych w wyborach

(Oświadczenie 22. Corocznej Konferencji w Warszawie, w Polsce, 12-14 września 2013 roku)

- (i) Potwierdzając, że celem Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych, znanego także jako ACEEEO, jest promowanie profesjonalnego administrowania wyborami oraz skuteczne wykorzystanie technologii zarządzania wyborami;
- (ii) Mając na uwadze, że w roku 2000 ACEEEO po raz pierwszy uznało znaczenie technologii informacyjno-komunikacyjnej w administrowaniu wyborami i ponadto, że Stowarzyszenie kontynuowało promowanie skutecznego wdrożenia i wykorzystania technologii dla wsparcia prowadzenia wyborów w sposób demokratyczny i przejrzysty;
- (iii) Mając na uwadze, że chociaż media społecznościowe nie mogą być kontrolowane przez organy zarządzania wyborami, to stanowią one dla władz wyborczych cenne narzędzie rozpowszechniania informacji wśród wyborców i mogą służyć do zachęcania wyborców do szerszego udziału w głosowaniu;
- (iv) Mając świadomość, że wykorzystanie mediów społecznościowych w wyborach ma swoje wady i zalety; oraz
- (v) Uznając, że stale rosnąca liczba wyborców, a szczególnie wyborców młodych, wykorzystuje media społecznościowe jako swoje pierwotne źródło informacji.

Z tej przyczyny Stowarzyszenie Europejskich Urzędników Wyborczych oraz uczestnicy Konferencji, która odbyła się w 2013 roku w Warszawie, zwracają uwagę na następujące kwestie:

Artykuł 1. - Rola informacji i technologii komunikacyjnych w wyborach

1. Organy zarządzania wyborami powinny coraz szerzej wykorzystywać Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (ICT) w administrowaniu wyborami.

2. Podczas wdrażania nowych systemów ICT w procesie wyborczym konieczne jest wbudowanie do takich systemów środków ochrony, zapewniających integralność procesu wyborczego oraz uniemożliwiających manipulację informacjami w złej wierze.
3. Przy zakupie przez organy zarządzania wyborami systemów i wyposażenia ICT, konieczne jest zastosowanie konkurencyjnych metod zakupu dla zapewnienia pełnej przejrzystości oraz upewnienia się, że systemy ICT spełniają ogólny cel usprawnienia procesu wyborczego.
4. Organy zarządzania wyborami powinny rozpatrzyć wykorzystanie technologii ICT w ramach różnorodnych działań, w tym dla zarządzania wyborami, rejestracji wyborców, głosowania i przekazywania ich wyników, a także by standardy takich technologii odpowiadały innym standardom międzynarodowym.
5. Przy wyborze potencjalnego zautomatyzowanego systemu wyborczego organy zarządzania wyborami powinny korzystać z właściwego planowania oraz komunikować się ze wszystkimi interesariuszami wyborów w celu zapewnienia, że nowa technologia wyborcza została w wystarczającym stopniu zaakceptowana przez społeczeństwo.
6. Kluczowym elementem wdrażania i wykorzystania zautomatyzowanych systemów do głosowania jest przeprowadzenie wystarczających, niezależnych testów, certyfikacji i audytów w warunkach pełnej przejrzystości.

Artykuł 2. - Rola mediów społecznościowych w wyborach

1. Organy zarządzania wyborami zachęca się do przyjęcia do wiadomości faktu, że media społecznościowe są zjawiskiem istniejącym, które tworzy środowisko posiadające potencjał kształtowania opinii wyborców, a więc ogólnej działalności wyborczej, wywierając tym samym wpływ na wyniki każdego wyborów.
2. Niektóre media społecznościowe mogą być wykorzystane jako efektywna kosztowo platforma komunikacji pomiędzy organami zarządzania wyborami, wyborcami i kandydatami przed wyborami, podczas wyborów i po wyborach.
3. Organy zarządzania wyborami powinny być obecne na platformach mediów społecznościowych oraz wykorzystywać media społecznościowe jako narzędzia rozpowszechniania istotnych informacji wśród wyborców; media

społecznościowe powinny natomiast wychodzić naprzeciw młodym wyborców i angażować ich w proces wyborczy.

4. Organy zarządzania wyborami zachęca się do rozpatrzenia możliwości wykorzystania mediów społecznościowych w innych działaniach, jakie mogą okazać się właściwe w każdym kraju, na przykład jako narzędzie zarządzania kryzysowego podczas wyborów, lub służące do informowania o potencjalnych nieprawidłowościach.
5. Organy zarządzania wyborami powinny podjąć stosowne działania, by media społecznościowe nie naruszały podstawowych zasad wyborów demokratycznych; problemy i możliwości prawne zostaną omówione w innym terminie.
6. Zachęca się organy zarządzania wyborami do dzielenia się swoimi najlepszymi praktykami w wykorzystaniu mediów społecznościowych w wyborach.

Warszawa, wrzesień 2013 r.

- * Informacja o zakończeniu i wynikach konferencji została podana w Komunikacie Państwowej Komisji Wyborczej:

Komunikat
Państwowej komisji Wyborczej
z dnia 16 września 2013 r.

W dniu 14 września br. w Warszawie zakończyła się 22. coroczna międzynarodowa Konferencja i Zgromadzenie Ogólne Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych (ACEEEO). W Konferencji uczestniczyło ponad 160 osób z 41 krajów, reprezentujących europejskie i pozaeuropejskie organy wyborcze, organizacje i instytucje międzynarodowe oraz ośrodki naukowe.

W czasie obrad (12-14 września br.), których głównym tematem były sprawy stosowania technologii informatycznych i komunikacyjnych w wyborach oraz wyzwania związane z rozwojem mediów społecznościowych i ich wykorzystaniem w procesach wyborczych na 3. sesjach plenarnych wygłoszono 14 referatów dotyczących problematyki Konferencji.

Obradom plenarnym towarzyszyły warsztaty, w czasie których prezentowano doświadczenia państw uczestniczących w zakresie rozwoju i perspektyw technologii informatycznych oraz możliwości udziału mediów społecznościowych w informacyjno-edukacyjnych działaniach organów wyborczych.

Konferencja była też miejscem prezentacji urządzeń wyborczych przez międzynarodowych producentów.

Na zakończenie Konferencji uczestnicy przyjęli rekomendacje dotyczące zastosowania i roli technologii informatycznych oraz mediów społecznościowych w procesach wyborczych.

Drugim ważnym wydarzeniem było Zgromadzenie Ogólne ACEEEO.

W jego wyniku:

- przyjęto strategię rozwoju Stowarzyszenia na lata 2014-2019 wraz z planem operacyjnym;

- wybrano w tajnym głosowaniu Zarząd Stowarzyszenia na nową, trzyletnią kadencję. Obecnie, po wyborach, w skład Zarządu wchodzi przedstawiciele organów wyborczych: Bośni i Hercegowiny, Litwy, Łotwy, Mołdowy, Polski, Rosji i Rumunii;

- nadano status honorowego członka Stowarzyszenia Władimirowi Szapowałowi (b. przewodniczącemu Centralnej Komisji Wyborczej Ukrainy), Leonardowi Valdesowi (przewodniczącemu Federalnego Instytutu Wyborczego Meksyku) i Zurabowi Karatiszwilemu (b. przewodniczącemu Centralnej Komisji Gruzji);

- w tajnym głosowaniu powierzono Stałemu Organowi Wyborczemu Rumunii zorganizowanie w 2014 r. 23. Konferencji i Zgromadzenia Ogólnego ACEEEO.

* W dniu 14 września 2013 r. członek PKW A. Mączyński i sekretarz Komisji K. Czaplicki uczestniczyli w posiedzeniu Rady Programowej Centrum Studiów Wyborczych. Oceniono dotychczasową działalność i przyjęto dalsze kierunki pracy w zakresie tematyki wyborczej, w tym pracy z młodzieżą.

* W dniu 25 września 2013 r. wicemarszałek Sejmu Cezary Grabarczyk i przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej Stefan J. Jaworski otworzyli wystawę: „Ad perpetuum rei memoriam” – poświęconą 440 rocznicy ustanowienia

podstaw prawa wyborczego. 11 maja 1573 r. w wolnej elekcji dokonano w głosowaniu, spośród wielu kandydatów wyboru króla.

- * W dniu 30 września 2013 r. przewodniczący i sekretarz PKW na zaproszenie Ambasadora Brytyjskiego i Prezesa Europejskiego Instytutu na Rzecz Demokracji (EID) wzięli udział w obchodach 15-lecia Instytutu.
- * Również w dniu 30 września 2013 r. przewodniczący i sekretarz na prośbę Fundacji Solidarności Polsko-Czesko Słowackiej spotkali się z grupą dziennikarzy z Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdowy, Ukrainy; przedstawili ustrój wyborczy i praktyczne aspekty przygotowania i przeprowadzania wyborów w Polsce.

INFORMACJE PRAWNE

Prof. dr hab. Andrzej Sokala

Prof. dr hab. Andrzej Szmyt

Polski model administracji wyborczej sukcesem demokratycznej transformacji

W dniach 12-14 września b.r. odbyło się w Warszawie 22. Zgromadzenie Ogólne Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych (ACEEO). Towarzyszyła mu międzynarodowa konferencja naukowa na temat roli technologii informatycznych i komunikacyjnych oraz mediów społecznościowych w wyborach. W ramach obrad odbyły się sesje plenarne i warsztaty poświęcone rozwojowi technologii głosowania, teleinformatyki stosowanej w wyborach, mediów społecznościowych jako czynnika wspierającego czynności informacyjne organów wyborczych, korzystaniu z nowych narzędzi komunikacji w kampanii wyborczej. Tegoroczne obrady tematycznie nawiązywały do konferencji, która odbyła się w 2000 r. w Warszawie, podczas której przyjęto „zalecenia dotyczące stosowania technologii informatycznej w wyborach”.

Stowarzyszenie Europejskich Urzędników Wyborczych – ACEEO działa od 1991 r. i cieszy się międzynarodowym uznaniem i autorytetem w dziedzinie upowszechniania i wymiany doświadczeń w zakresie problematyki wyborczej. Jednym z jego członków-założycieli jest polska Państwowa Komisja Wyborcza. Dowodem uznania dla osiągnięć naszych organów wyborczych jest to, że Kazimierz W. Czaplicki - sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej i Szef Krajowego Biura

Wyborczego - wchodzi od samego początku w skład Zarządu Stowarzyszenia – w ostatnich latach jako jego Przewodniczący. W konferencjach organizowanych przez Stowarzyszenie uczestniczą przedstawiciele i reprezentanci organów wyborczych z Europy, Azji, Afryki i Ameryki Północnej i Południowej oraz instytucje i organizacje międzynarodowe i stowarzyszenia patronujące rozwojowi i wymianie doświadczeń w zakresie prawa wyborczego (Komisja Europejska, IFES, OBWE/ODIHR, IDEA).

Obrady ACEEO w Warszawie skłaniają do przypomnienia polskiego modelu administrowania wyborami, a zwłaszcza struktury i pozycji organów wyborczych funkcjonujących w naszym kraju oraz ich roli w utrwaleniu demokratycznych standardów międzynarodowych. Wydaje się to tym bardziej zasadne, że wokół tych kwestii w ostatnim czasie pojawiło się kilka wypowiedzi medialnych, w tym także opublikowanych na łamach „Rzeczpospolitej”. Właściwe zorganizowanie i funkcjonowanie organów wyborczych jest bowiem istotnym elementem demokratycznego państwa prawnego, stanowiąc ważną gwarancję zgodności przeprowadzenia wyborów z obowiązującym prawem oraz wolą wyborców. Sprzyja to niewątpliwie wzrostowi zaufania obywateli do państwa i kształtowaniu się społeczeństwa obywatelskiego.

Zacznijmy od kilku pytań: kto w Polsce przygotowuje i przeprowadza wybory? Kto liczy głosy i ustala wyniki głosowania i wyborów? Czy proces wyborczy, a zwłaszcza działania organów wyborczych, podlegają jakiejś kontroli? Czy prawna pozycja tych organów pozwala im wykonywać zadania wyborcze bez ingerencji i nacisków politycznych, czy też tego rodzaju niezależności prawo im nie zapewnia?

Odpowiedzi na te właśnie pytania – bez wątpienia kluczowe dla oceny polskiego systemu wyborczego i praktyki wyborczej – spróbujemy udzielić w niniejszym tekście. Pozwolą one także na ocenę, czy polski model administrowania wyborami spełnia niezbędne wymogi wynikające z uznanych standardów międzynarodowych w sprawach wyborczych, co jest podstawowym warunkiem uznania wyborów przeprowadzanych w naszym kraju za demokratyczne.

Obecnie funkcjonująca – budowana konsekwentnie od ponad 20 lat – polska administracja wyborcza (rozumiana jako zespół organów wyborczych, a więc organów odpowiedzialnych za przygotowanie, organizację i przeprowadzanie wyborów) tworzy

hierarchicznie zbudowaną, kilkupoziomową i mocno rozgałęzioną strukturę. Składają się nań organy o bardzo różnym charakterze: kolegalne i jednoosobowe, zawodowe i społeczne, stałe i powoływane tylko na potrzeby konkretnych, zarządzonych już wyborów. Konkretny kształt i liczebność administracji wyborczej zależy od rodzaju wyborów. Dla przykładu: wybory na urząd Prezydenta RP w 2010 r. przygotowały i przeprowadziły: Państwowa Komisja Wyborcza, 49 rejonowych komisji wyborczych oraz ponad 25.000 obwodowych komisji wyborczych. W sumie w skład wszystkich tych organów wchodzi w charakterze członków – z czego mało kto na ogół zdaje sobie sprawę – sporo ponad 200.000 osób, przy czym zawodowy aparat wyborczy, którego rola jest bez wątpienia kluczowa, jest stosunkowo nieliczny (liczy on kilkaset osób), co w nieznacznym stopniu obciąża budżet państwa.

Najwyższym organem wyborczym w odniesieniu do wszystkich przeprowadzanych w naszym kraju wyborów jest Państwowa Komisja Wyborcza (dalej PKW). Jest to organ o charakterze stałym, a więc działający w permanencji. W jego skład wchodzi 9 sędziów: 3 sędziów Trybunału Konstytucyjnego wskazanych przez Prezesa tegoż Trybunału, 3 sędziów Sądu Najwyższego wskazanych przez Prezesa tego Sądu oraz 3 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego wskazanych przez Prezesa NSA. Sędziów tych powołuje w skład PKW Prezydent Rzeczypospolitej w drodze postanowienia. Wygaśnięcie członkostwa w PKW następuje jedynie w przypadkach określonych w ustawie - np wskutek zrzeczenia się członkostwa, podpisania zgody na kandydowanie w wyborach, śmierci członka Komisji i odwołania przez Prezydenta RP na uzasadniony wniosek prezesa, który wskazał sędziego jako członka Komisji. W gruncie rzeczy zatem skład PKW jest stabilny - dający Komisji mocną i niezależną pozycję, choć podkreślić wypada, że podstawy funkcjonowania PKW określa tylko Kodeks wyborczy, a więc ustawa zwykła, którą łatwo zmienić - Państwowa Komisja Wyborcza nie ma bowiem, co należy ocenić krytycznie, umocowania konstytucyjnego, a to w istocie gwarantowałoby jej pełną niezależność.

Podkreślenia wymaga i to, że wysokiej rangi sędziowski skład Komisji daje rękojmię fachowości, a zarazem apolityczności, co uznać trzeba za jedną z podstawowych gwarancji przestrzegania zasady wolnych wyborów, zasady właściwej dla demokratycznego państwa prawnego. Podobną opinię wyraził zresztą Trybunał

Konstytucyjny, który w uzasadnieniu jednego z wyroków (z kwietnia 2010 r.) podkreślił, że rozwiązania prawne dotyczące PKW „... w szczególności jej sędziowski skład, gwarantują obiektywizm i niezawisłość od nacisków politycznych i urzędowych”.

Zadania Państwowej Komisji Wyborczej wynikają z Kodeksu wyborczego i innych ustaw. Najważniejsze z nich to, niewątpliwie, sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego oraz powoływanie organów wyborczych pośredniego szczebla. Państwowa Komisja Wyborcza wydaje także wytyczne wiążące dla organów wyborczych niższych szczebli oraz wyjaśnienia m.in. dla organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego, a także podległych im jednostek organizacyjnych wykonujących zadania związane z przeprowadzeniem wyborów.

Trzeba w tym miejscu podkreślić, iż PKW wykonuje aktualnie zadania nie tylko wyborcze, ale i te wynikające z innych niż Kodeks wyborczy ustaw (np. ustaw referendalnych czy też ustawy o partiach politycznych w zakresie kontroli ich finansowania).

W wyborach do Sejmu i Senatu RP, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego drugi szczebel administracji wyborczej tworzą okręgowe komisje wyborcze powoływane przez PKW *ad hoc* - na potrzeby konkretnych wyborów. One również składają się z sędziów (wyłącznie z sędziów), co - podobnie jak w przypadku PKW - zapewnia ich fachowość, neutralność polityczną i bezstronność w rozstrzyganiu skomplikowanych często problemów wyborczych.

Zadania okręgowych komisji wyborczych sprowadzają się, mówiąc w dużym skrócie, do sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego i ustalania wyników głosowania oraz wyników wyborów w okręgu. W wyborach do Sejmu i Senatu RP oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego do zadań komisji okręgowych należy także rejestrowanie okręgowych list kandydatów na posłów, kandydatów na senatorów oraz kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego.

Ponadto w wyborach do Parlamentu Europejskiego okręgi wyborcze podzielono na rejony, toteż poza wspomnianymi już komisjami okręgowymi, występują w nich także rejonowe komisje wyborcze (także o sędziowskim składzie). Głównym ich

zadaniem jest ustalenie wyników głosowania w rejonie i przekazanie ich właściwej komisji okręgowej.

Inaczej nieco ma się rzecz w odniesieniu do wyborów samorządowych. W tym przypadku organy wyborcze uczestniczące w procesie wyborczym podzielono na dwie grupy. Pierwszą tworzą te z nich, które organizują wybory i sprawują nadzór nad ich przeprowadzeniem zgodnie z przepisami prawa - są to: omówiona już PKW oraz komisarze wyborczy. Do drugiej zaś należą organy przeprowadzające wybory, a więc terytorialne komisje wyborcze (gminne, powiatowe i wojewódzkie) oraz na najniższym szczeblu - tak jak we wszystkich rodzajach przeprowadzanych w naszym kraju wyborów - obwodowe komisje wyborcze.

Wspomniani komisarze wyborczy są jednoosobowymi organami wyborczymi funkcjonującymi w permanencji (stale). Kodeks wyborczy określa ich jako pełnomocników PKW wyznaczonych na obszar stanowiący część jednego województwa. Komisarzy wyborczych w liczbie od 2 do 6 w każdym województwie powołuje na 5-letnią kadencję Państwowa Komisja Wyborcza, spośród sędziów, działając w tym względzie na wniosek Ministra Sprawiedliwości.

Do zadań komisarzy wyborczych należy m.in. przygotowanie wyborów na obszarze swojej właściwości i sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego przez terytorialne i obwodowe komisje wyborcze działające na tymże obszarze. Komisarze powołują też składy terytorialnych komisji wyborczych, co do zasady spośród wyborców zgłoszonych przez pełnomocników komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach. Ustawodawca zastrzegł jednak, że w skład komisji wojewódzkiej i powiatowej, a także komisji wyborczej w mieście na prawach powiatu wejść musi z urzędu (i to jako przewodniczący) sędzia wskazany przez prezesa właściwego miejscowo sądu okręgowego. Rozwiązanie to wydaje się trafne jeśli zważyć, że w wyborach przeprowadzanych przez te właśnie organy, a więc w wyborach do sejmików województw, do rad powiatów i do rad miast na prawach powiatu, obowiązuje dość skomplikowany, wymagający dobrego przygotowania merytorycznego, proporcjonalny system ustalania wyników wyborów.

Do podstawowych zadań terytorialnych komisji wyborczych należy rejestracja kandydatów na radnych oraz (w przypadku komisji gminnych) rejestracja kandydatów

na wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Komisje te ustalają także wyniki głosowania i wyniki wyborów w jednostkach samorządowych podległych ich właściwości.

Szczebel najniższy we wszystkich rodzajach wyborów tworzą obwodowe komisje wyborcze, powoływane nie spośród sędziów (co z uwagi na ich ilość – ok. 25.000 - nie byłoby po prostu możliwe), ale - co do zasady - spośród wyborców zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych poszczególnych komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach.

Zadania komisji obwodowych choć niezwykle ważne, nie są nadmiernie skomplikowane - idzie w istocie o dość proste czynności przeprowadzenia głosowania w obwodzie i ustalenia jego wyników - toteż społeczny charakter tych organów wydaje się właściwy, choć pewnym mankamentem wydaje się to, iż przepisy Kodeksu wyborczego nie wymagają w istocie od członków obwodowych komisji wyborczych spełnienia żadnych wymogów (np. co do wieku czy minimalnego poziomu wykształcenia), co niekiedy w praktyce rodzi pewne problemy.

Organy wyborcze, o których była mowa, zwłaszcza te o stałym charakterze, nie mogłyby funkcjonować bez wsparcia aparatu pomocniczego, zapewniającego ich obsługę. Aparat taki stanowi obecnie stały urząd wyborczy o nazwie Krajowe Biuro Wyborcze (dalej KBW). Urząd ten działa na podstawie przepisów Kodeksu wyborczego oraz statutu nadanego mu przez PKW, której podlega.

Do zadań KBW należy w szczególności zapewnienie warunków organizacyjno-administracyjnych, finansowych i technicznych, związanych z organizacją i przeprowadzaniem wyborów i referendum” oraz zapewnienie obsługi Państwowej Komisji Wyborczej i innych organów wyborczych w zakresie określonym przepisami. Pracą Krajowego Biura Wyborczego kieruje jego Szef o dość mocnej - gwarantującej dużą niezależność - pozycji. Szefa KBW - zgodnie z ustawą - powołuje i odwołać może wyłącznie PKW na wniosek jej przewodniczącego. Takie rozwiązanie uniemożliwiać ma ewentualne próby politycznych nacisków.

Dodać wypada, że Szef Krajowego Biura Wyborczego jest z urzędu sekretarzem Państwowej Komisji Wyborczej i uczestniczy w jej posiedzeniach z głosem doradczym.

Podkreślić także należy, iż z mocy Kodeksu wyborczego Szef i pracownicy KBW nie mogą należeć do partii politycznych ani prowadzić działalności politycznej. Rozwiązanie to gwarantuje niezbędną bezstronność pracowników pomocniczego aparatu wyborczego w wykonywaniu ich zadań i niewątpliwie pozytywnie wpływa na wizerunek tegoż aparatu jako politycznie neutralnego, co z kolei wzmacnia zaufanie do służb wyborczych i podejmowanych przez nie decyzji. Podobną ocenę prawnego usytuowania KBW wyraził w cytowanym wyżej uzasadnieniu do jednego ze swoich wyroków Trybunał Konstytucyjny.

Warto także przypomnieć, iż komitety wyborcze uczestniczące w wyborach mają prawnie zagwarantowane możliwości obserwacji prac każdego z organów wyborczych. W tym celu mogą desygnować do każdej obwodowej komisji wyborczej swego męża zaufania, a pracę organów wyborczych wyższego szczebla (z PKW włącznie) obserwować może pełnomocnik komitetu wyborczego lub osoba przezeń upoważniona. Przypomnijmy ponadto, że w skład komisji terytorialnych i obwodowych wchodzi osoby wskazane przez komitety wyborcze, co zapewnia w dostatecznym stopniu społeczną kontrolę pracy tych organów. Prawo przewiduje także możliwość wniesienia przez określone podmioty (w tym wyborców i pełnomocników komitetów wyborczych) protestów wyborczych rozpatrywanych przez sądy na wypadek wątpliwości co do prawidłowości procesu wyborczego.

Zaprezentowane wyżej – z konieczności w dość skrótowej formie – struktura i pozycja polskich organów wyborczych pozwala, naszym zdaniem, na stwierdzenie, że polski ustawodawca zdecydował się po 1989 r. na wprowadzenie w wolnej Polsce modelu niezależnej od innych władz państwowych, neutralnej politycznie i profesjonalnej administracji wyborczej. To zresztą model funkcjonujący w większości państw demokratycznego świata. Rozwiązania prawne model ten w naszym kraju konstytuujące odpowiadają w pełni – co należy wyraźnie podkreślić – wymogom uznanych międzynarodowych standardów w sprawach wyborczych. Standardy te, wynikające choćby z „Kodeksu Dobrej Praktyki w Sprawach Wyborczych” przyjętego przez Komisję Wenecką w 2002 r., a następnie zatwierdzonego przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy w Strasburgu w 2003 r., wskazują – mówiąc w pewnym uproszczeniu – że dla przeprowadzania demokratycznych wyborów niezbędna jest

neutralna politycznie i bezstronna, niezależna od innych władz państwowych, a przy tym profesjonalna i kompetentna administracja wyborcza. Najważniejsze z organów wyborczych powinny mieć charakter stały. Istotny jest też udział w organach wyborczych czynnika sędziowskiego. Ponadto, organy powołujące członków organów wyborczych nie powinny mieć prawa swobodnego ich odwoływania. Ważne także jest to, by partie polityczne miały możliwość obserwacji prac organów wyborczych, o ile nie są w tych organach reprezentowane.

Czy któregoś z tych wymogów polskie prawo wyborcze nie spełnia? Pytanie wydaje się mieć czysto retoryczny charakter!

Można zatem bez cienia wątpliwości powiedzieć, iż polski model administrowania wyborami, oparty o dwa działające w permanencji organy wyborcze, ze znacznym udziałem sędziów, wspierany przez zawodowy i profesjonalnie wykonujący swoje zadania wyborczy aparat pomocniczy w postaci Krajowego Biura Wyborczego, zasługuje na wysoką ocenę. Jego wypracowanie to z całą pewnością poważne osiągnięcie budowanej dopiero od nieco ponad dwóch dekad demokratycznej Rzeczypospolitej. Praktyka dowodzi, iż polska administracja wyborcza legitymuje się bezstronnością i neutralnością polityczną, a także wysokim stopniem profesjonalizmu, sprawności i efektywności. Nie podważajmy przeto w całkowicie nieuzasadniony sposób zaufania obywateli do przyjętych w naszym kraju procedur wyborczych i aparatu wyborczego, który je realizuje. To działania szkodliwe dla naszego demokratycznego państwa.

CV. Prof. dr hab. Andrzej Sokala jest kierownikiem Centrum Studiów Wyborczych UMK w Toruniu, a prof. dr hab. Andrzej Szmyt pełni funkcję kierownika Katedry Prawa Konstytucyjnego i Instytucji Politycznych Uniwersytetu Gdańskiego. Autorzy opublikowali wcześniej kilka prac naukowych poświęconych problematyce administracji wyborczej.